

The Effect of Hope Center Parenting Training on Parental Self-Efficacy of Mothers of Preschool Children

اثر بخشی آموزش والدگری امیدمحور بر خودکارآمدی والدینی مادران کودکان پیش‌دبستانی

Mehdi Mazaheri Tehrani, PhD Student

PhD Student in Counseling, Department of Counseling, KhomeiniShahr Branch, Islamic Azad University, KhomeiniShahr, Isfahan, Iran

Mohammad Masoud Dayaryian, Ph.D

Assistant Professor, Department of Counseling, KhomeiniShahr Branch, Islamic Azad University, KhomeiniShahr, Isfahan, Iran

Fateme Javadzadeh Shahshahani, Ph.D

Assistant Professor, Department of Counseling, KhomeiniShahr Branch, Islamic Azad University, KhomeiniShahr, Isfahan, Iran.

مهدی مظاهری تهرانی

دانشجوی دکتری مشاوره، گروه مشاوره، واحد خمینی‌شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، خمینی‌شهر، اصفهان، ایران

*محمد مسعود دیاریان

استادیار گروه مشاوره، واحد خمینی‌شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، خمینی‌شهر، اصفهان، ایران

فاطمه جوادزاده شهشهانی

استادیار گروه مشاوره، واحد خمینی‌شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، خمینی‌شهر، اصفهان، ایران

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی اثر بخشی آموزش والدگری امیدمحور بر خودکارآمدی والدینی مادران کودکان پیش‌دبستانی انجام شد. این پژوهش از نوع نیمه‌آزمایشی به همراه پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری با گروه آزمایشی و کنترل بود. جامعه آماری این پژوهش شامل مادران کودکان پیش‌دبستانی شهر اصفهان در سال ۱۳۹۸ بود. نمونه آماری پژوهش شامل ۳۰ نفر از مادران بوده که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و گروه کنترل قرار گرفتند. ابزار مورد استفاده عبارتند از مقیاس خودکارآمدی مادران برکلی (نسخه دوم، ۲۰۰۵). شرکت کنندگان هر دو گروه پرسشنامه را در سه مرحله تکمیل کردند. جلسات آموزش والدگری امیدمحور طی ۱۰ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای برای آزمودنی‌های گروه آزمایش ارائه گردید. داده‌ها با روش تحلیل واریانس با اندازه‌گیری مکرر در نرم افزار SPSS تحلیل شدند. نتایج حاصل حاکی از تاثیر آموزش والدگری امیدمحور بر افزایش خودکارآمدی والدینی و مولفه‌های پذیرش فرزند، ارزیابی مثبت فرزند، مسئولیت‌پذیری و خودمدیریتی مادران کودکان پیش‌دبستانی در مرحله پس‌آزمون و پایداری این تاثیر در مرحله پیگیری بود ($P < 0/05$). این پژوهش می‌تواند جهت روانشناسان و مشاوران حوزه والدگری و نیز انتخاب نوع مداخله برای آموزش والدین مفید باشد.

واژگان کلیدی: والدگری، امید، خودکارآمدی والدینی، مادران، کودکان پیش‌دبستانی.

Abstract

The aim of this study was to determine the effect of hope center parenting training on parental self-efficacy of mothers of preschool children. The research method was quasi-experimental, pre-test-post-test and follow-up with experimental and control groups. The statistical population of the study was preschool children s mothers in Isfahan in 2020, of which 30 mothers were screened through accessible sampling. Finally, 30 mothers randomly assigned to the experimental group(15 mothers) and the control group(15 mothers). The applied instruments included Instructional Hope Center Parenting Package(researcher-made) and Berkekeys Self-efficacy Questionary(second version, 2005). Participants in both groups completed Berkekeys Qelf-efficacy Questionary in three stages. Data were analyzed by repeated measures analysis of variance in spss software. The results indicated the effect of the hope center parenting on the score of positive parental self-efficacy in the post-test stage and the stability of this effect was in the follow-up stage. These results suggest evidence that training of the hope center parenting to increase parental self-efficacy in mothers. This research can be useful for psychologists and counselors in the field of parenting and choosing the type of intervention to educate parents.

Keywords: parenting, hope, parental self- efficacy, mothers, preschool children.

مقدمه

فرد امیدوار به طور خاص نسبت به کارآمدی و و کفایت شخصی خویش جهت اطمینان به رسیدن به آینده‌ای توأم با موفقیت، باور و اعتقاد دارد (Alarcon, Bowling & Khazon, 2013). افکار امیدوار باعث ترغیب و تقویت شخص جهت پیگیری و رسیدن به اهداف می‌گردد (Bernardo & Sit, 2020). میزان امید با خودکارآمدی فرد رابطه مستقیم دارد (Nalipay & Alfonso, 2018). نقش امید در زندگی بیشتر از یک نیروی تسلی بخش بوده و نقش مقتدرانه و شگفت‌انگیزی در زندگی ایفا می‌کند و در حیطه‌های گوناگون حائز اهمیت است (Geravand & Manshaee & Nadi, 2018).

مفهوم امید بر طبق نظر Snyder شامل سه مولفه مرتبط با یکدیگر است: مفهوم سازی روشن از اهداف، ظرفیت ایحاد راهبردهای مشخص برای دستیابی به آن اهداف و تفکر عاملیت که در برگیرنده اراده برای استفاده از این راهبردها می‌باشد (Ruini & Fava, 2013). Snyder بر منبع درونی (Internal Resources) امید در فرد تاکید نموده و شخص را به عنوان کانون رسیدن به هدف در نظر می‌گیرد (Bernardo, 2014). بر اساس تئوری امید اسنایدر، مداخلات امید محور تقویت تفکر هدفمند مانند وضوح بخشیدن و روشن نمودن اهداف آینده، تعریف راهکارهای رسیدن به اهداف و نیز شناخت ظرفیت‌های فردی جهت نیل به اهداف را در بر می‌گیرد (Bernardo & Sit, 2020). تفکرعاملی (Agency Thinking)، تفکر راهیابی و میزان امید علاوه بر منابع درونی فرد به منابع بیرونی (External Resource) مانند خانواده نیز بستگی دارد (Marquez & Iglesia, 2019). فاکتورهایی مانند فضای ایمن برای تجربه، دوستی‌ها و ارتباطات اجتماعی جدید نیز می‌توانند به عنوان منابع خارجی امید در نظر گرفته شوند (McAdam, Abou Ghaida, Arizpe, Hirsu & Motawy, 2020).

بر اساس پژوهش‌های انجام شده، خودکارآمدی والدینی با کیفیت والدگری و رفتارهای والدین در ارتباط است (Pennella, Whit tinghamb, Boydb, Sanders & Colditzd, 2012). از سویی دیگر امید و خودکارآمدی به عنوان دو جزء از ظرفیت روانشناختی، مقداری از واریانس

رشد مثبت و بهینه در دوران کودکی، به عنوان یک عامل مهم در توسعه و بالندگی کودک و موفقیت‌های آینده او محسوب می‌گردد (Darling-Churchill & Lippman, 2016). مبنای اصلی رشد کودک بر اساس تعاملات کودک در دوران اولیه رشد شکل می‌گیرد. از اهم این تعاملات، ارتباط بین والد و کودک می‌باشد که در زمینه رشد شناختی، عاطفی، اجتماعی و نیز سلامت کودک نقش موثری را ایفا می‌نماید (Frosch, Schoppe-sollivan & O Banion, 2021). کیفیت تعامل والد- کودک بر رشد دوران کودکی و نیز بهزیستی روانشناختی در سراسر زندگی موثر می‌باشد (Li & Liu, 2020). مهارتهای والدگری در برگیرنده مجموعه‌ای از رفتارهاست که روابط والد- کودک را در حوزه گسترده‌ای از موقعیت‌ها مشخص نموده و کودک را در فضای تعاملی اثر گذار مد نظر قرار می‌دهد (Zahedi kasrineh, Fatehizadeh, Bahrami & Jazayeri, 2016). مهارت‌های والدگری بر کمیت و کیفیت مشکلات رفتاری و نیز اعتماد به نفس کودکان تاثیر دارند (Kaniusonyte & Laursen, 2021, Glory, Darolia, 2021).

نظریه پردازان در زمینه رشد کودک به نقش اصلی پدر و مادر در پرورش امید کودک تاکید دارند. برای توسعه و پرورش امید در کودک یک محیط حمایتی مورد نیاز بوده که در آن کودک بتواند آموزش‌های اساسی تفکر امیدوار را از یک مدل نقش دریافت کند (Delnavaz, 2018). به طور کلی امید به طراحی فرد برای رسیدن به اهداف و نیز انگیزه لازم برای حرکت به سمت اهداف مذکور اشاره دارد (Çam, Eskisu, Kardas, Saatçioğlu & Gelibolu, 2020). مفهوم امید دارای نوعی جهت‌گیری به سمت آینده می‌باشد و با ویژگی‌های شخصیتی مانند برون‌گرایی، گشودگی و تطابق‌پذیری رابطه مثبت دارد (Mishra & Datta, 2019). امید از عوامل اصلی موفقیت در زمینه طراحی و پیگیری برنامه‌های آینده محسوب گردیده و هر شخص برای پیشرفت به امید نیاز دارد (Marsay, 2020). توسعه مداخلات امیدمحور باعث بهبود کیفیت زندگی می‌شود (Griggs, Baker & Chiodo, 2019).

Azimifar, Tahmasian, Ghanbari & Fathabadi, 2017, Jazayeri, Fatehizade & Abedi, 2018)، آموزش والدگری ذهن‌آگاهانه و نیز فرزندپروری مبتنی بر پذیرش و تعهد باعث افزایش خودکارآمدی مادران می‌گردد

برنامه‌های آموزشی والدگری بر بهبود توانایی والدین جهت کاربرد استراتژی‌های مثبت و کنترل رفتاری توسط والدین تاثیر به سزا داشته و باعث بهبود مهارت‌های والدین در این زمینه می‌گردد (Ogidan & Ofoha, 2019). تحقیق در زمینه آموزش‌های والدگری مشخص نموده است که صرف زمان برای ارائه آموزش‌های مذکور به والدین، موجب ارتقاء مهارت‌های والدگری و نیز فضای حاکم بر خانواده می‌گردد (Augsberger, Zeitlin, Rao, Weisberg & Toraf, 2020). برنامه‌های آموزشی که در یک چارچوب پیشگیرانه جهت والدین ارائه می‌شود، می‌توانند تعامل والد-کودک را بهبود بخشند (Li & Liu, 2020). به همین جهت، برنامه‌های آموزشی متنوعی برای والدین طراحی و به اجرا در آمده که بر حسب دیدگاه نظری، از حیث آموزش مهارت‌ها و روش‌ها متفاوت هستند. هر یک از این برنامه‌ها، تمرکز خود را بر روی بخشی از جنبه‌های والدگری معطوف نموده‌اند و لیکن تاکنون پژوهشی در مورد آموزش والدگری با تمرکز بر مفهوم امید به عنوان روشی جهت ارتقاء میزان انگیزه و اراده فرد، افزایش سطح قدرت راهیابی، شناسایی بهتر اهداف زندگی و نیز تشخیص موانع طراحی و اجرا نگردیده است.

آموزش‌های امیدمحور، بر مبنای تاثیر منابع بیرونی و محیطی در افزایش امید در افراد بنا گردیده است. این منابع به تفکرات امیدوارانه مرتبط با پیگیری اهداف از طریق تعامل متقابل با خانواده و دوستان اشاره می‌نماید (Bernardo & Sit, 2020). در همین راستا مضامین والدگری امیدمحور از طریق تحلیل محتوای کیفی منابع علمی در زمینه امید و والدگری و نیز استفاده از مصاحبه گروه کانونی مادران کودکان پیش‌دبستانی طراحی گردیده است. سپس بر مبنای مضامین مذکور، بسته آموزشی والدگری امیدمحور طراحی و روایی این بسته به تائید متخصصان حوزه مربوطه رسید.

سال‌های پیش از دبستان یکی از مهم‌ترین دوره‌های رشد است، چون بسیاری از قابلیت‌های کودک در همین دوران

تغییر در سازگاری مادرانه را پیش بینی می‌نمایند (Fazel, Hamedani, 2020). به طور کلی خودکارآمدی به اطمینان و باور شخص نسبت به توانایی فردی در کنترل افکار، احساسات، فعالیت‌ها و نیز عملکرد موثر در شرایط استرس اطلاق می‌گردد (Nwoke & Onuigbo, 2017). ادراک خودکارآمدی بر عملکرد اشخاص و انتخاب‌های آنان در جهت نیل به پیشرفت و میزان تلاشی که شخص جهت کار صرف می‌نماید تاثیر دارد (Huang, 2016). به عبارتی دیگر خودکارآمدی به ادراک و قضاوت فرد در مورد مهارت‌ها و توانمندی‌های مورد نیاز برای فعالیت در موقعیت‌های خاص دلالت دارد (Rutherford, Long & Farkas, 2017). خودکارآمدی دارای رابطه‌ای دو سویه با امید و حل مسئله می‌باشد (Çam, Eskisu, Kardas, Saatçioğlu & Gelibolu, 2020)

خودکارآمدی والدینی بیانگر باور والدین از توانایی‌های خود در پاسخ‌گویی به نیازهای فرزندان، مدیریت مسائل و چالش‌های والدگری و انجام نقش‌های روزمره والدینی می‌باشد (Young, Galvan, Reidy, Pescosolido, Kim & et al, 2013). با عنایت به نتایج تحقیق (Liu, Chen, Jia, Zhao, Zuo & et al (2019) امید موجب افزایش میزان خودکارآمدی شخص می‌گردد. همچنین مطابق یافته Mortazavi Emami, (2019) Ahghar, Pirani, Heydari, & Hamidipour آموزش مثبت‌نگر که دارای مولفه‌هایی همچون امید و خوش‌بینی می‌باشد، موجب افزایش خودکارآمدی فرد می‌گردد. بر اساس تحقیقات (Galín, Yang, Xu, Liu & Pang (2020)، (2018) Bai, Kohi & Milk (2017)، Heruti, Barak & Gotkine امید و خودکارآمدی رابطه مستقیمی با رضایت از زندگی مادران دارند. تحقیقات (Rafiepoor (2019) و Geravand & et al (2018) نیز نشان داد که آموزش امید باعث افزایش خودکارآمدی و کیفیت زندگی می‌گردد. امید درمانی بر روی خودکارآمدی مادران دارای اثر مثبت می‌باشد (Rezapour & Nosouhi, 2018). از سویی دیگر (Saltalin (2020) مطالعه‌ای بر روی والدین کودکان پیش‌دبستانی دریافت که کارآمدی والدینی از عوامل پیش‌بینی کننده معنی‌دار در روابط والد-کودک می‌باشد. بر اساس پژوهش‌های (Mohammadi,

پژوهش را مادران کودکان پیش دبستانی شهر اصفهان در سال ۱۳۹۸ تشکیل دادند. با عنایت به نوع روش تحقیق، حجم نمونه در هر گروه ۱۵ نفر در نظر گرفته شد (Nasr, Oreizy, Abolghasemi, Bagheri, Alamatsaz & et al, 2019). در این راستا، از مادران کودکان در مراکز پیش دبستانی که آماده همکاری با این پژوهش بودند، تعداد ۳۰ نفر از مادران از طریق نمونه‌گیری در دسترس انتخاب گردیده و جهت بررسی و کنترل متغیر سلامت روان و نیز ارائه اطلاعات اولیه در زمینه بسته آموزشی، مصاحبه اولیه با آنان انجام شد. سپس به صورت جایگزینی تصادفی در دو گروه آزمایش و کنترل قرار گرفتند (برای هریک از گروه‌های آزمایش و کنترل ۱۵ نفر در نظر گرفته شده است). ملاک‌های ورود به پژوهش عبارت بودند از داشتن فرزند پیش دبستانی، داشتن حداقل مدرک دیپلم، شرکت در پژوهش با رضایت مکتوب و ملاک خروج نیز غیبت بیش از دو جلسه بود.

ابزار سنجش

پرسشنامه خودکارآمدی مادران Berkeley (نسخه دوم): در این پژوهش از مقیاس خودکارآمدی مادران Berkeley (نسخه دوم، 2005) استفاده گردید. مقیاس مذکور توسط Holloway, Suzuki, Yamamoto & Behrens (2005) ساخته شده است. این مقیاس یک آزمون نگرش‌سنجی است که دیدگاه مادران را در خصوص چهار عامل خود کارآمدی بیان می‌نماید. این مقیاس دارای ۱۷ ماده در مقیاس لیکرت می‌باشد. به هر سوال نمره ۱ (کاملاً مخالفم) تا نمره ۵ (کاملاً موافق) تعلق می‌گیرد. دامنه نمرات کل پرسشنامه بین ۱۷ تا ۸۵ می‌باشد. روایی این مقیاس به روش بازآزمایی مورد بررسی قرار گرفته و مقدار همبستگی میان این دو بار اندازه‌گیری در سطح $P < 0/50$ معنادار بود (Gülden, Rengin, & Melike, 2010). پایایی و روایی این آزمون توسط Rezaei, Rahimi, Vaezfar & Delavar (2014) در ایران بدست آمده است. ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۱ و برای عامل‌های مسئولیت‌پذیری، پذیرش فرزند، ارزیابی مثبت و خودمدیریتی به ترتیب برابر ۰/۶۳، ۰/۶۵، ۰/۵۶ و ۰/۵۸ به دست آمده است. سوالات مربوط به خرده مقیاس‌های این مقیاس عبارتند

پی‌ریزی می‌شود. رابطه با همسالان، خودمختاری و پیچیده‌تر شدن روز افزون مهارت‌های شناختی، بازی‌های اجتماعی و حرکتی کودک، زمینه ساز تعاملات جدید کودک و محیط می‌شود (Firouzbakht, 2017). از سویی دیگر، خودکارآمدی والدینی به عنوان یک فاکتور مهم در فرایند والدگری، جهت پرورش و مدیریت قابلیت‌ها و ویژگی‌های رشدی جدید کودک نقشی موثر و به سزا دارد. با توجه به این موضوع، در این پژوهش آموزش والدگری امیدمحور برای مادران کودکان پیش دبستانی مد نظر واقع شده است. خودکارآمدی والدینی به عنوان فاکتوری مهم و موثر در فرایند والدگری و توانمندی والدین جهت استفاده از مهارت‌ها و روش‌های کارآمد والدگری ایفای نقش نموده و زمینه دستیابی به اهداف و مقابله با موانع موجود در راهیابی مادران را فراهم می‌نماید. در این راستا این تحقیق با هدف بررسی اثر بخشی آموزش والدگری امیدمحور بر خودکارآمدی والدینی مادران کودکان پیش دبستانی انجام گردید. فرضیه‌های این پژوهش عبارت بود از:

- ۱- آموزش والدگری امیدمحور بر خودکارآمدی والدینی مادران کودکان پیش دبستانی موثر است.
- ۲- آموزش والدگری امیدمحور بر مولفه مسئولیت‌پذیری مادران کودکان پیش دبستانی موثر است.
- ۳- آموزش والدگری امیدمحور بر مولفه خودمدیریتی مادران کودکان پیش دبستانی موثر است.
- ۴- آموزش والدگری امیدمحور بر مولفه پذیرش فرزند، مادران کودکان پیش دبستانی موثر است.
- ۵- آموزش والدگری امیدمحور بر ارزیابی مثبت فرزند، مادران کودکان پیش دبستانی موثر است.

روش

روش پژوهش، جامعه آماری، نمونه: این پژوهش از نظر روش تحقیق از نوع نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه گواه و مرحله پیگیری ۲ ماهه بوده و از نظر هدف، تحقیقی کاربردی می‌باشد. متغیر مستقل بسته آموزشی والدگری امیدمحور و متغیر وابسته خودکارآمدی والدینی مادران کودکان پیش دبستانی می‌باشد. جامعه آماری این

از: مسئولیت‌پذیری شامل سوالات ۴-۱، خودمدیریتی سوالات ۸-۵، پذیرش فرزند سوالات ۱۴-۹ و ارزیابی مثبت فرزند سوالات ۱۷-۱۵. برای بدست آوردن امتیاز مربوط به هر زیرمقیاس، مجموع امتیازات سوالات مربوط به آن با هم جمع می‌گردد. نمرات کلی بالاتر نشان‌دهنده خودکارآمدی بالاتر مادر پاسخ‌دهنده خواهد بود. پایایی این مقیاس در پژوهش حاضر با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۲ برآورد گردید. دو نمونه از سوالات مندرج در پرسشنامه مذکور عبارتند از: به صحبت‌های فرزندم گوش می‌کنم - اجازه می‌دهم فرزندم بداند که دوستش دارم.

روش اجرا و تحلیل داده‌ها

محتوای بسته آموزشی والدگری امیدمحور بر اساس روش تحلیل مضمون کیفی تهیه شده است. اطلاعات لازم جهت استخراج مضامین فراگیر، سازمان‌دهنده و پایه، از دو منبع شامل مصاحبه گروه کانونی مادران کودکان پیش‌دبستانی و منابع علمی (۷۹ منبع شامل کتب، مقالات و پایان‌نامه‌ها) کسب گردید. فرایند استخراج قالب مضامین مطابق روش Butler-

Kisber(2010) انجام گردید. این فرایند شامل استخراج کلمات "بیانات مهم" از دل داده‌ها در منابع علمی و مصاحبه، رسیدن به معانی قاعده‌بخش در باره آن‌ها و تجمیع این معانی در قالب مضمون‌های سازمان‌دهی شده است که دسته‌ای از اندیشه‌های تکرار شونده را در برمی‌گیرد (Saldena, 2016). جهت استخراج مضامین از روش کدگذاری دو مرحله‌ای استفاده گردیده است. در دور اول کدگذاری، از کدگذاری باز، پیوندی و زنده و در دور دوم کدگذاری نیز کدگذاری الگویی مورد استفاده قرار گرفت. در این راستا پارامترهای کیفی شامل اندیشه‌های تکرار شونده، اصطلاحات مشارکت‌کنندگان، استعاره‌ها و تشبیه‌ها، نکته‌های نظری مطرح شده توسط داده‌ها در متون علمی و مصاحبه‌ها، مورد استفاده قرار گرفته است (Ryan & Bernard, 2003).

بر این مبنا نسبت به تدوین بسته اقدام شده و بسته مذکور به تأیید هفت نفر از متخصصین حوزه‌های مربوطه رسیده است. بسته آموزشی مذکور در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: بسته آموزشی والدگری امیدمحور مادران کودکان پیش‌دبستانی

جلسه	هدف	اهداف جلسات
یکم	آشنایی و بیان اهداف بسته آموزشی	آشنایی اعضاء با یکدیگر، اهداف، برنامه‌ها و قوانین گروه، انجام پیش‌آزمون در زمینه ارزیابی خودکارآمدی والدینی مادران از طریق پرسشنامه خودکارآمدی برکلی (نسخه دوم)
دوم	آشنایی با مبانی والدگری	آشنایی با مبانی والدگری و خصوصیات رشدی کودکان پیش‌دبستانی
سوم	آشنایی با مفهوم امید	ارائه تعاریف و مبانی امید، تأثیرات امید در گستره اهداف و حیطه‌های مختلف زندگی کودکان پیش‌دبستانی
چهارم	آشنایی با مهارت‌های انگیزشی امیدافزایی در کودکان (۱)	تبیین مهارت‌های انگیزشی مورد نیاز جهت امیدافزایی در کودکان شامل تشویق کودکان، داستان‌گویی امیدبخش، تأکید بر موفقیت‌های قبلی کودک
پنجم	آشنایی با مهارت‌های انگیزشی امیدافزایی در کودکان (۲)	آشنایی با مهارت ایجاد تجربه‌های مثبت و لذت‌بخش برای کودکان، عشق ورزی به کودکان، همسو کردن اهداف با هیجان‌ات کودک و رفتار جرئت‌مدار
ششم	شناخت مهارت‌های راهیابی در کودکان (۱)	آشنایی با مبانی افزایش نیروی راهیابی جهت رسیدن به اهداف در کودکان، آشنایی با مهارت‌های راهیابی در کودکان همچون پیوند بین رویدادها، شناسایی موانع، ارزیابی موانع، مهارت‌ها و باورهای موثر در راهیابی کودکان

هفتم	شناخت مهارت‌های راهیابی در آموزش مبانی دلبستگی ایمن، افزایش حس کنجکاوی، ایمن‌سازی ذهنی کودکان، فرایند کودکان (۲)	محوری والدین و الگوی تربیتی هماهنگ
هشتم	آشنایی با مهارت‌های تفکر هدفمند در حیطه اهداف کودکان پیش دبستانی (۱)	ارائه مبانی، روش‌ها و مهارت‌های افزایش امید در حیطه اهداف مختلف زندگی گروه مانند مشخص سازی اهداف، شناسایی اهداف جدید، تصاویر ذهنی از اهداف
نهم	آشنایی با مهارت‌های تفکر هدفمند در حیطه اهداف کودکان پیش دبستانی (۲)	آشنایی روش‌های خلق اهداف کودکان، بیان مثبت اهداف، تطبیق اهداف با استعدادها، کودکی، الویت بندی اهداف در حیطه‌های مختلف زندگی کودک
دهم	جمع بندی جلسات	جمع بندی جلسات، و پاسخ سوالات احتمالی در چارچوب آموزش‌های ارائه شده و انجام پس آزمون ارزیابی خودکارآمدی والدینی مادران از طریق پرسشنامه خودکارآمدی برکلی (نسخه دوم)

خصوصی و انسانی آنها، ملاحظات اخلاقی همچون رازداری، استفاده از داده‌ها فقط در راستای اهداف پژوهش و اختیار کامل شرکت‌کنندگان برای انصراف از ادامه مشارکت در پژوهش رعایت گردیده است.

یافته‌ها

در گروه آزمایش سن ۶۰ درصد شرکت‌کنندگان ۳۵ سال و کمتر و ۴۰ درصد دیگر بیشتر از ۳۵ سال است در گروه کنترل سن ۷۳/۳ درصد شرکت‌کنندگان ۳۵ سال و کمتر و ۲۶/۷ درصد دیگر بیشتر از ۳۵ سال است. همانطور که در جدول ۲ مشاهده می‌گردد، آماره‌های توصیفی میانگین و انحراف معیار متغیر خودکارآمدی والدینی و زیر مقیاس‌های آن برای گروه‌های شرکت‌کننده در پژوهش در سه مرحله آزمون ارائه شده است.

روند اجرای پژوهش به این صورت بود که پس از گمارش تصادفی شرکت‌کنندگان در گروه آزمایش و گواه، با استفاده از مقیاس خودکارآمدی مادران Berkeley (نسخه دوم) پیش‌آزمون اجرا گردید. سپس گروه آزمایش، مداخله بسته آموزشی والدگری امیدمحور را به صورت جلسات ۹۰ دقیقه‌ای (۱۰ جلسه) دریافت نمودند. این در حالی است که افراد حاضر در گروه گواه هیچ‌گونه مداخله‌ای را دریافت ننمودند. بعد از اتمام آموزش از هر دو گروه توسط مقیاس مذکور پس‌آزمون به عمل آمد. دو ماه پس از گذشت آخرین جلسه آموزشی مجدداً جهت بررسی اثر دوام آموزش، مقیاس مذکور توسط اعضای گروه آزمایش و گواه تکمیل گردید. تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از روش تحلیل واریانس با اندازه‌گیری مکرر صورت گرفته و برای ورود داده‌ها از نرم افزار spss نسخه ۲۳ استفاده گردیده است. در این پژوهش به منظور جانب‌داری از حقوق آزمودنی‌ها و حفظ حریم

جدول ۲: مقایسه میانگین و انحراف معیار نمرات خودکارآمدی و مولفه‌های آن مادران کودکان پیش دبستانی در مراحل پیش‌آزمون،

پس‌آزمون و پیگیری

مقیاس	آزمایش (آموزش والدگری امیدمحور)				شاخص‌های آماری
	کنترل	میانگین	انحراف معیار	میانگین	
خودکارآمدی والدینی	انحراف معیار			نوع آزمون	
	۶/۰۷	۸۸/۲۶	۶/۷۲	۸۹/۱۳	پیش‌آزمون
	۵/۷۰	۸۷/۶۶	۳/۷۱	۱۰۴/۹۳	پس‌آزمون
	۶/۰۶	۸۷/۵۳	۴/۱۶	۱۰۴/۳۳	پیگیری

۲/۳۵	۲۱/۳۳	۳/۶۷	۲۱/۶۶	پیش‌آزمون	مسئولیت‌پذیری
۲/۱۸	۲۱/۲۶	۲/۵۷	۲۵/۷۳	پس‌آزمون	
۲/۲۳	۲۱/۱۳	۲/۶۹	۲۵/۶۰	پیگیری	
۲/۰۳	۲۱/۱۳	۲/۲۹	۲۱/۸۶	پیش‌آزمون	خودمدیریتی
۱/۹۲	۲۱	۱/۰۶	۲۵/۸۶	پس‌آزمون	
۲/۲۱	۲۰/۷۳	۱/۳۴	۲۵/۳۳	پیگیری	
۲/۷۹	۳۱/۳۳	۳/۲۸	۳۱/۳۳	پیش‌آزمون	پذیرش فرزند
۳/۱۵	۳۱/۲۶	۱/۷۶	۳۵/۴۰	پس‌آزمون	
۳/۲۸	۳۱/۲۶	۲/۰۳	۳۵/۵۳	پیگیری	
۱/۳۵	۱۴/۴۶	۱/۶۶	۱۴/۲۶	پیش‌آزمون	ارزیابی مثبت فرزند
۱/۳۵	۱۴/۱۳	۰/۲۵	۱۷/۹۳	پس‌آزمون	
۰/۹۸	۱۴/۴۰	۰/۳۵	۱۷/۸۶	پیگیری	

کولموگروف اسمیرنف استفاده شد. نتایج حاکی از آن است که نرمال بودن توزیع نمرات خودکارآمدی والدینی و مولفه‌های آن رد نشد. بررسی واریانس گروه‌ها نیز با استفاده از آزمون لوین صورت گرفت. همان‌گونه که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، در خودکارآمدی والدینی و مولفه‌های آن فرضیه یکسان بودن واریانس گروه‌ها رد نشد.

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد میانگین نمرات خودکارآمدی والدینی و مولفه‌های آن در مادران کودکان پیش‌دبستانی گروه آزمایش طی مراحل پس‌آزمون و پیگیری نسبت به پیش‌آزمون روند افزایشی داشته است. نمرات خودکارآمدی والدینی و مولفه‌های آن در گروه کنترل در مراحل پس‌آزمون و پیگیری نسبت به مرحله پیش‌آزمون تفاوت چندانی نداشته است. به منظور استفاده از آزمون‌های پارامتریک برای بررسی نرمال بودن نمرات خودکارآمدی والدینی و مولفه‌های آن از

جدول ۳: آزمون لوین در مورد همسانی واریانس نمرات خودکارآمدی و مولفه‌های آن مادران کودکان پیش‌دبستانی

مؤلفه‌ها	نسبت F	درجه آزادی اول	درجه آزادی دوم	سطح معنی داری
خودکارآمدی	۰/۳۳۹	۱	۲۸	۰/۵۶۵
مسئولیت‌پذیری	۳/۸۳۹	۱	۲۸	۰/۰۶۰
خودمدیریتی	۰/۰۲۶	۱	۲۸	۰/۸۷۲
پذیرش فرزند	۰/۳۰۵	۱	۲۸	۰/۵۸۵
ارزیابی مثبت فرزند	۱/۰۰۸	۱	۲۸	۰/۳۲۴

گرفت و رد نشد ($p > 0/05$). با توجه به نتایج آزمون مانچلی و هم‌چنین تساوی گروه‌ها، استفاده از آزمون‌های پارامتریک در مراحل پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری امکان‌پذیر است. نتایج اثرات درون فردی بر اساس آزمون اندازه‌گیری تکراری نمرات خودکارآمدی والدینی و مولفه‌های مسئولیت‌پذیری،

نتایج آزمون مانچلی برای بررسی تناسب کوواریانس‌های خودکارآمدی والدینی و مولفه‌های آن حاکی از آن است که کواریانس‌ها یا روابط بین نمرات خودکارآمدی والدینی و مولفه‌های آن تبدیل شده با ماتریس واحد متناسب است. این پیش‌فرض مورد آزمایش (آموزش والدگری امیدمحور) قرار

خودمدیریتی، پذیرش فرزند و ارزیابی مثبت فرزند در گروه مورد مطالعه در جدول ۴ ارائه گردیده است.

جدول ۴: نتایج اثرات درون فردی بر اساس آزمون اندازه گیری تکراری نمرات خودکارآمدی والدینی و مولفه های آن در مادران کودکان پیش دبستانی در گروه مورد مطالعه

متغیر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	مجذور میانگین	F	سطح معنی داری
خودکارآمدی	زمان	۲	۵۵۱/۰۷۸	۶۳/۲۱۰	۰/۰۰۱
والدینی	زمان*روش	۲	۶۵۳/۸۱۱	۷۴/۹۹۳	۰/۰۰۱
	خطا	۵۶	۸/۷۱۸		
مسئولیت پذیری	زمان	۲	۳۷/۵۱۱	۱۲/۳۸۹	۰/۰۰۱
	زمان*روش	۲	۴۲/۷۱۱	۱۴/۱۰۶	۰/۰۰۱
خودمدیریتی	خطا	۵۶	۳/۰۲۸		
	زمان	۲	۳۱/۲۴۴	۳۹/۸۴۶	۰/۰۰۱
پذیرش فرزند	زمان*روش	۲	۴۰/۱۳۳	۵۱/۱۸۲	۰/۰۰۱
	خطا	۵۶	۰/۷۸۴		
ارزیابی مثبت فرزند	زمان	۲	۴۱/۳۷۸	۲۰/۵۱۰	۰/۰۰۱
	زمان*روش	۲	۴۴/۱۳۳	۲۱/۸۷۶	۰/۰۰۱
ارزیابی مثبت فرزند	خطا	۵۶	۲/۰۱۷		
	زمان	۲	۲۹/۵۴۴	۳۰/۰۶۹	۰/۰۰۱
ارزیابی مثبت فرزند	زمان*روش	۲	۳۶/۹۴۴	۳۷/۶۰۱	۰/۰۰۱
	خطا	۵۶	۰/۹۸۳		

نتایج جدول ۴ نشان می دهد که اثرات زمان و اثرات تعاملی زمان و روش معنادار است ($P < ۰/۰۵$). با توجه به میانگین خودکارآمدی والدینی و مولفه های مسئولیت پذیری، خودمدیریتی، پذیرش فرزند و ارزیابی مثبت فرزند در گروه ها، خودکارآمدی والدینی و مولفه های آن در گروه های آزمایش

نسبت به گروه کنترل افزایش بیشتری داشته است و کلیه فرضیه های پژوهش حاضر (فرضیه های ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵) تایید گردیده است.

جدول ۵: نتایج اثرات بین فردی بر اساس آزمون اندازه گیری تکراری نمرات خودکارآمدی والدینی و مولفه های آن در مادران کودکان پیش دبستانی در گروه مورد مطالعه

متغیر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	مجذور میانگین	F	سطح معنی داری	مقدار اتا توان آماری
خودکارآمدی	روش	۱	۳۰۵۰/۸۴۴	۴۱/۲۷۲	۰/۰۰۱	۰/۵۹۶
	خطا	۲۸	۷۳/۹۲۱			
والدینی	روش	۱	۲۱۴/۶۷۸	۱۴/۰۳۴	۰/۰۰۱	۰/۳۳۴
	خطا	۱۱	۴۲۸/۳۱۱			

۰/۹۹۹	۰/۵۱۰	۰/۰۰۱	۲۹/۱۸۳	۲۶۰/۱۰۰	۱	۲۶۰/۱۰۰	روش	خودمدیریتی
				۸/۹۱۳	۲۸	۲۴۹/۵۵۶	خطا	
۰/۸۳۲	۰/۲۴۷	۰/۰۰۵	۹/۱۶۶	۴۰۰/۱۷۶	۱	۴۰۰/۱۷۶	روش	پذیرش فرزند
				۱۹/۲۴۶	۲۸	۵۳۸/۸۸۹	خطا	
۱/۰۰۰	۰/۷۰۷	۰/۰۰۱	۶۷/۶۸۷	۱۲۴/۸۴۴	۱	۱۲۴/۸۴۴	روش	ارزیابی مثبت
				۱/۸۴۴	۲۸	۵۱/۶۴۴	خطا	فرزند

والدگری نیز همخوانی دارد. برخی از این یافته‌ها عبارتند از: آموزش والدگری ذهن‌آگاهانه (Mohammadi & et al, 2017)، فرزند پروری مبتنی بر پذیرش و تعهد (Azimifar & et al, 2018)، درمان مبتنی بر رابطه والد-کودک (Karimi Ivanaki & et al, 2019).

با عنایت به این که امید خود به عنوان یکی از مولفه‌های روانشناسی مثبت محسوب می‌گردد، نتیجه این تحقیق با یافته (Rezapour & Mortazavi Emami & et al, 2019) و (Nosouhi, 2018) نیز همخوانی دارد. یافته‌های این پژوهش همچنین با تحقیقات خارجی (Cam & et al, 2020) و (Liu & et al, 2019) در خصوص تاثیر امید بر افزایش خودکارآمدی مطابقت دارد.

در محور دوم تبیین، می‌توان به مبنای نظری امید و خودکارآمدی و رابطه دو سویه آنها توجه کرد. امید و خودکارآمدی رابطه مستقیمی با سلامت روان و رضایت از زندگی دارند (Galini & et al, 2018 و Bai & et al, 2017). خودکارآمدی به ماهیت ادراک و قضاوت فرد در مورد مهارت‌ها و توانمندی‌های لازم برای فعالیت در موقعیت‌های خاص دلالت دارد (Rutherford & et al, 2017). بنابر این به نظر می‌رسد که امید می‌تواند به عنوان یکی از راهبردهای مناسب برای بالا بردن میزان سلامت روان در افراد ایفای نقش نموده و با افزایش سلامت روان، میزان خودکارآمدی فرد نیز افزایش یابد. این موضوع به عنوان یک تبیین احتمالی افزایش خودکارآمدی مادران پس از آموزش والدگری امیدمحور توسط بسته مذکور باید در نظر گرفته می‌شود.

در محور سوم، با عنایت به این که افراد امیدوار مجموعه اطلاعاتی گسترده و شفاف برای تائید انتظارات در دستیابی به

همان طور که نتایج جداول ۴ و ۵ نشان می‌دهد، بین گروه‌ها در نمرات خودکارآمدی والدینی و مولفه‌های آن در روش‌های مورد مطالعه در سطح $P < 0/05$ تفاوت معنی دار وجود دارد. تفاوت بین نمرات خودکارآمدی والدینی و مولفه‌های آن در مادران کودکان پیش‌دبستانی در گروه مورد مطالعه آموزش والدگری امیدمحور تفاوت معنی دار است ($P < 0/05$). این موضوع اثربخشی معنادار آموزش والدگری امیدمحور را بر افزایش خودکارآمدی والدینی و مولفه‌های مسئولیت‌پذیری، خودمدیریتی، پذیرش فرزند و ارزیابی مثبت فرزند در مادران گروه آزمایش را نشان داده و فرضیه‌های پژوهش حاضر تایید گردید ($P < 0/05$).

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف تعیین اثر بخشی آموزش والدگری امیدمحور بر خودکارآمدی والدینی مادران کودکان پیش‌دبستانی انجام گرفته و نتایج مداخلات نشان داده که آموزش والدگری امیدمحور بر افزایش خودکارآمدی مادران موثر بوده است. در زمینه تبیین این امر، به چند محور می‌توان اشاره نمود.

محور اول در تبیین این یافته، بررسی همسویی یافته مذکور با پژوهش‌های انجام شده در این زمینه است. نتایج این تحقیق با پژوهش‌های (Geravand & et al, 2018) و (Rafiepoor, 2019) در زمینه ارتباط امید و خودکارآمدی همخوانی دارد. از سویی دیگر بر مبنای تحقیقات انجام شده، آموزش برخی از شیوه‌های والدگری باعث افزایش خودکارآمدی مادران می‌گردد. از این حیث یافته پژوهش حاضر با یافته‌های بدست آمده از انواع دیگر آموزش‌های

خودکارآمدی خود افزایش یابد. این امر احتمالاً خود باعث بالا رفتن انگیزه پیشرفت شخصی مادران می‌شود.

در محور پنجم، تبیین این یافته می‌تواند با مفهوم انعطاف‌پذیری در رابطه باشد. انعطاف‌پذیری کارایی و توانایی شخص را در انتخاب افزایش داده و انتخابی را که صرفاً برای اجتناب از افکار، احساسات تنش‌زا انجام می‌گردد، بر فرد تحمیل نمی‌نماید (Zare & Baradaran, 2019). مادرانی که تفکر انعطاف‌پذیر دارند، از توجهات جایگزین در ارزیابی فرزند استفاده نموده و به شکل مثبت چارچوب فکری خود را بنا می‌نهند (Dennis & Vander Wal, 2010). در این راستا بخشی از آموزش‌های والدگری امیدمحور مانند پذیرش نامشروط فرزند و ایجاد تجربه‌های مثبت، عشق ورزی به کودک و تشویق می‌تواند به عنوان یک تبیین احتمالی تاثیر آموزش والدگری امیدمحور بر روی خودکارآمدی والدینی مد نظر قرار گیرد.

از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به چند موضوع اشاره نمود. نخست این که جامعه مورد مطالعه تنها در شهر اصفهان بوده است از این رو برای تعمیم نتایج آن به مادران سایر مناطق بایستی جانب احتیاط را رعایت نموده و ویژگی‌های فرهنگی هر منطقه را در نظر گرفت. از سویی دیگر با عنایت به این که تحقیق حاضر صرفاً بر روی مادران کودکان پیش دبستانی انجام گردیده است، از این لحاظ برای تعمیم نتایج حاصله به مادران کودکان در مقاطع تحصیلی دیگر باید احتیاط لازم مد نظر قرار گیرد. در این مقوله، مدت کم دوره آموزشی و فشرده بودن دوره نیز می‌تواند به عنوان یک محدودیت قلمداد گردد. ضمناً با عنایت به این که ضرایب آلفای کرونباخ مولفه‌های خودکارآمدی پرسشنامه Berkeley (نسخه دوم) که در تحقیق داخل ایران به دست آمده، ضرایب مرزی (کمتر از ۰/۷) می‌باشد، این موضوع می‌تواند به عنوان یکی از محدودیت‌های این پژوهش محسوب گردد. پیشنهاد می‌گردد این پژوهش به دلیل قابل تعمیم بودن نتایج در شهرها و استان‌های دیگر انجام گردد تا اثر تفاوت‌های فرهنگی شناسایی شود. و اثر بخشی والدگری امیدمحور نیز بر روی دیگر متغیرهای روانی مادران بررسی و با برنامه‌های آموزشی مبتنی بر روش‌های والدگری متفاوت

هدف موفق دارند، برای افراد با امید بالا، در تهدید به دستیابی هدف، شبکه‌های مغزی فعال خواهند شد و شخص را در برابر واکنش‌های اضطرابی ناسازگار محافظت می‌کند (Delnavaz, 2018). این امر احتمالاً موجب می‌شود که میزان تجربه‌های جانشینی، متقاعدسازی کلامی و هیجانی به عنوان منابع خودکارآمدی مادران، با آموزش والدگری امیدمحور افزایش یابد.

در محور بعدی جهت تبیین احتمالی این یافته، می‌توان محتوای بسته آموزشی را مد نظر قرار داد. برخی از روش‌های افزایش منابع خودکارآمدی شامل گسترش دید مثبت والدین و دریافت تشویق و پسخوراند مثبت از دیگران (Pennella & et al, 2012) در محتوی و ساختار آموزشی این بسته گنجانده شده است. با توجه به محتوای آموزشی بسته والدگری امید محور در خصوص آموزش مهارت‌های انگیزشی مانند داستان‌گویی امید بخش، ایجاد تجربه‌های مثبت و لذت بخش، افزایش خودکارآمدی مادران دور از انتظار نمی‌باشد. همانگونه که شرکت کنندگان در طی دوره آموزشی این امر را از طریق افزایش میزان مشارکت در کلاس و ارائه تجربه‌های کارآمد خود در زمینه والدگری نشان دادند. از طریق داستان‌های امید بخش، مادران دریافته‌اند که مسیرها و روش‌هایی که برای رسیدن به اهداف والدگری در پیش رو دارند می‌تواند وسعت یافته و این امر احتمالاً می‌تواند به عنوان عاملی جهت تغییر دیدگاه آنان در مورد قضاوت توانایی‌های آنها محسوب گردد.

خودکارآمدی مبنای انگیزش، بهباشی و پیشرفت شخصی فرد را فراهم می‌کند. زیرا تا زمانی که افراد باور نداشته باشند که اعمال‌شان می‌تواند پیامدهای مطلوب به بار آورد، انگیزه چندانی برای انجام دادن عمل یا پایداری در زمان مواجهه با مشکلات نخواهند داشت (Hefferon & Boniwell, 2018). با عنایت به این موضوع، احتمالاً آموزش‌های این بخش موجب تاثیر مثبت بر قضاوت فرد در حیطه تفکر، هیجان و رفتار والدگری در مادران گردیده است. تاکید بر موفقیت‌های قبلی باعث ایجاد یک نوار ذهنی مثبت در مادران شده و بازگویی و تفکر در مورد تجربیات موفق و مثبت پیشین موجب می‌گردد که قضاوت فرد نسبت به توانمندی و

- Age Publishing.
- Bernardo, A.B. (2014). Hope in Early Adolescence: Measuring Internal and External Locus of Hope. *Child Indicators Research*, 8, 699-715.
- Butler-Kisber, L. (2010). Qualitative inquiry: Thematic, narrative, and arts-informed perspectives. London: sage
- Çam, Z., Eskisu, M., Kardas, F., Saatçioğlu, Ö., & Gelibolu, S. (2020). The Mediating Role of Self-Efficacy in the Relationship between Problem Solving and Hope. *Participatory Educational Research*, 7(1), 47-58.
- Darling-Churchill, K. E., & Lippman, L. (2016). Early Childhood Social and Emotional Development: Advancing the Field of Measurement. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 45, 1-7.
- Delnavaz, F. (2018). Induction of Hope in Psychotherapy. Tabriz: Aidin & Yanar Publication. [Persian]
- Dennis, J. P., & Vander Wal, J. S. (2010). The Cognitive Flexibility Inventory: Instrument Development and Estimates of Reliability and Validity. *Cognitive Therapy and Research*, 34(3), 241-253.
- Fazel Hamedani, N. (2020). The Prediction of Marital Adjustment Based on Psychological Capital (Hope, Optimism, Resilience and Self-Efficacy). *Journal of Rooyesh-e- Ravanshenasi*, 8 (12), 91-98. [Persian]
- Firoozbakht, M. (2017). Assessment and Treatment of Childhood Problems: Clinicians Guide. Tehran: Dange Publication. [Persian]
- Frosch, C.A., Schoppe-Sullivan, S. G., & O'Banion, D. D. (2021). Parenting and Child Development: A Relational Health Perspective. *American Journal of Life style Medicine*, 15(1), 45-59.
- Galín, S., Heruti, I., Barak, N., & Gotkine, M. (2018). Hope and Self-efficacy Are Associated with better Satisfaction with Life in People with ALS. *Amyotrophic Lateral Sclerosis ana Frontotemporal Degeneration*, 19(7-8), 611-618.
- Geravand, P., Manshaee, G., Nadi, M. (2018). Effectiveness of Hope Therapy Based on Cognitive-Spiritual Approach on the Worry and مورد مقایسه قرار گیرد. از منظر کاربردی، نتیجه پژوهش حاضر می‌تواند به صورت کارگاه‌های آموزشی مدون در اختیار مادران، مربیان پیش‌دبستانی و مشاورین قرار گرفته تا با آموزش مهارت‌های والدگری امیدمحور، نسبت به ارتقاء میزان پذیرش فرزند و ارزیابی مثبت، در جهت بهبود تعامل والد - کودک مورد استفاده قرار گیرد.
- سپاسگزاری**
- بدین‌وسیله بر خود لازم می‌دانیم از تمامی مادران کودکان پیش‌دبستانی شرکت‌کننده در این پژوهش، کمال سپاسگزاری و تشکر را ابراز نماییم. شایان ذکر است که جهت اجرای این پژوهش، کد اخلاق به شناسه IR.IAU.KHSH.REC.1400.001 از کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی شهر اخذ گردیده است.
- منابع**
- Alarcon, G. M., Bowling, N. A., Khazon, S. (2013). Great Expectation: A Metaanalytic Examination of Optimism and Hope. *Personality and Individual Differences*, 54(7), 821-827.
- Augsberger, A., Zeitlin, W., Rao, T., Weisberg, D., & Toraif, N. (2020). Examining a Child Welfare Parenting Intervention for Parents With Intellectual Disabilities. *Research on Social Work Practice*, 31(1), 65-74.
- Azimifar, S., Jazayeri, R., Fatehizade, M., & Abedi, A. (2018). Studying the Effects of Parenting Acceptance and Commitment Therapy on Mothers' Self- efficacy Regarding Children' Externalizing Behavior Problems. *Family Research*, 3(3), 443-457. [Persian]
- Bai, K., Kohi, S., & Milk, A. (2017). Self- efficacy and Hope as Predictors of Mental health. *Indiyan. Journal of Positive Psychology*, 8(4), 631-635.
- Bernardo, A. B. I., & Sit, H. Y. (2020). Hope Interventions for Students: Integrating Cultural Perspectives. In G. A. D. Liem & D. M. McInerney (Eds.). *Promoting Motivation and Learning in Contexts: Sociocultural perspectives on educational interventions*, 281-302. Charlotte, NC: Information

- McAdam, J. E., Abou Ghaida, S., Arizpe, E., Hirsu, L., & Motawy, Y. (2020). Children's Literature in Critical Contexts of Displacement: Exploring the Value of Hope. *Education Sciences*, 10(12), 383.
- Marquez, V., & Iglesias, J. (2019). Internal and External Locus of Hope Dimensions as Predictors of Subjective Well-Being among Filipino College Students. *Philippine Journal of Counseling Psychology*, 21(1), 39-50.
- Marsay, G. (2020). A Hope-based Future Orientation Intervention to Arrest Adversity. *South African Journal of Education*. 40(1).
- Mishra, A., Datta, A. (2019). Exploring the Relationship between Hope and Personality Trait. *Journal of Humanities and Social Science*, 10(3), 861-865.
- Mohammadi, M., Tamasian M K., Ghanbari, S., & Fathabadi, J. (2017). Efficacy of Mindful Parenting Program on Parenting Stress and Parental Self-Efficacy among High Conflict Adolescents' Mothers. *Developmental Psychology*, 14(56), 419-433. [Persian]
- Mortazavi Emami, S. A. A., Ahghar, G., Pirani, Z., Heydari, H., & Hamidipour, R. (2019). The Effects of Positive Psychology Intervention on Self Efficacy and Psychological Hardiness of Female Student. *Journal of Family and Research*, 16(2), 67-82. [Persian]
- Nalipay, J. N., & Alfonso, M. K. (2018). Career and Talent Development Self-Efficacy of Filipino Students: The Role of Self-Compassion and Hope. *Philippine Journal of Psychology*, 51(1), 101-120.
- Nasr, A. R., Oreizy, H., Abolghasemi, M., Bagheri, K., Alamatsaz, M. H., & et al. (2019). Educational Research. Tehran: Samt Publication. [Persian]
- Nwoke, M. B., Onuigbo, E. N., Odo, V. O. (2017). Social Support, Selfefficacy and Gender as Predictors of Reported Stress among Inpatient Caregivers. *The Social Science Journal*, 54(2), 115-119.
- Ogidan, R., & Ofoha, D. (2019). Assessing the Effects of a Parenting Education Program on Parental Ability to Use Positive Behavior Control Strategies. *South African Journal of Psychology*. 49(2). Subjective Burden of Mothers with Children with Cancer Disease. *Journal Child Ment Health*, 5 (2), 174-184. [Persian]
- Glory, N., & Darolia, C. R. (2021). Styles of Parenting as a Predictor in Behavioral Problems among School Children. *Indian Journal Com*, 40(1).
- Griggs, S., Baker, H., & Chiodo, L. M. (2019). Nursing Student Serceptions of Hope in Children: A qualitative descriptive study. *Nursing Forum*, 3(54), 441-447.
- Gülden, U. B., Rengin, Z., & Melike, A. (2010). Berkeley Parenting Self- efficacy Scale- Second Gradeversion: Reliability-validity Studies among Turkish Families. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 2166-2170.
- Hefferon, k., & Boniwell, I. (2018). Positive Psychology. Qum: Daralhadis Publication. [Persian]
- Holloway, S. D., Suzuki, S., Yamamoto, Y., & Behrens, K. (2005). Parenting Self-Efficacy among Japanese Mothers. *Journal of Comparative Family Studies*, 36, 61-76
- Huang, C. (2016). Achievement Goals and Self-efficacy: A Meta-analysis. *Educational Research Review*, 19, 119-137.
- Kaniušonytė, G., & Laursen, B. (2021). Parenting Styles Revisited: A Longitudinal Person-oriented Assessment of Perceived Parent Behavior. *Journal of Social and Personal Relationships*, 38(1).
- Karimi Ivanaki, M., Seyed Mousavi, P., & Tahmasian, K. (2019). The Effectiveness of Parent-Child Relationship therapy on Self-Efficacy and Mother-Child Relationship. *Developmental Psychology*, 15(60), 391-402. [Persian]
- Li, X., & Liu, Q. (2020). Parent-grandparent Coparenting Relationship, Marital Conflict and Parent-child Relationship in Chinese Parent-grandparent Coparenting Families. *Children and Youth Services Review*, 109.
- Liu, T., Chen, D. H., Jia, Q. M., Zhao, S., Zuo, L.Y., Huang, B.Y., & Chen, L.M. (2019). Effect of Hope on Self-efficacy and Self-management in Patients with Chronic Kidney Disease(Stages 1-3). *Acta Academiae Medicinae Sinicae*, 41(3), pp. 367-372.

- Identity Themes. *Field Method*, 15(1), 85-109.
- Saldana, J. (2016). *The Coding Manual for Qualitative Researchers 3rd Edition*. London: Sage Publications Ltd.
- Saltalin, D. (2020). The Mediating Role of Parenting Efficacy in The Association between Preschool Father-child Relationship and Parental Stress. *Participatory Educational Research*, 7(2), 230-240.
- Yang, Y., Xu, X., Liu, W., & Pang, W. (2020). Hope and Creative Self-efficacy as Sequential Mediators in the Relationship between Family Socioeconomic Status and Creativity. *Frontiers Psychology*, 11(438), 1-8.
- Young, M. E., Galvan, T., Reidy, B. L., Pescosolido, M. F., Kim, K. L., Seymour, K., & Dickstein, D. P. (2013). Family Functioning Deficits in Bipolar Disorder and ADHD in Youth. *Journal of Affective Disorders*, 150(3), 1096 -1102.
- Zahedi kasrineh, K., Fatehizadeh, M., Bahrami, F., & Jazayeri, R. (2016). The Effectiveness of Solution-Focused Parental Skills on Behavioral Problems of Preschool Children. *Journal of Research in Behavioural Sciences*, 14 (3), 348-355. [Persian]
- Zare, h., & Baradaran, M. (2019). Effectiveness of Acceptance and Commitment Therapy (ACT) in improving of cognitive control and cognitive flexibility in anxious students. *Quarterly of Applied Psychology*, 12(4), 491-511. [Persian]
- Pennella, C., Whit tinghamb, K., Boydb, B., Sanders, M., & Colditzd, P. (2012). Prematurity Parental Self-efficacy: The Preterm Parenting & Self-efficacy Checklist. *Infant Behavior & Development*, 35, 678– 688.
- Rafiepoor, A. (2019). The Effectiveness of Hope Therapy on the Quality of Life of Mothers Children with Physical Disabilities. *Journal of Educational Psychology Studies*, 15(32), 117-134. [Persian]
- Rezaei, A. M., Rahimi, M., Vaezfar, S., & Delavar, A. (2014). Investigating the Factor Structure of the Mothers Self- Efficacy Scale. *The Women and Families Cultural Educational Journal*, 9(28), 85-106. [Persian]
- Rezapour, Y., & Nosouhi, M. (2018). Investigate the Effectiveness of the Combined Intervention Based on Hope and Adler's Lifestyle Therapy on Self-efficacy, Sense of Coherence and Self-compassion in Individuals with Physical Handicapped. *Culture Counseling*, 9(33), 163-185. [Persian]
- Ruini, C., & Fava, G. A. (2013). The Polarities of Psychological Well-being and their Response to Treatment. *Terapia Psicologica*. 31(1), 49-57.
- Rutherford, T., Long, J. J., & Farkas, G. (2017). Teacher Value for Professional Development, Selfefficacy and Student Outcomes within a Digital Mathematics Intervention. *Contemporary Educational Psychology*, 51, 22-36.
- Ryan, G.W., & Bernard, H. R. (2003). Techniques to